

Aan de gemeenteraad

Onderwerp	Beleidsplan Invoering verantwoorde data-ethiek
Uw kenmerk	-
Ons kenmerk	2023-088428
Dienst	Concernstaf
Sector	Bestuur en Ondersteuning
Contact	14 058 Sandra van Riet
Bijlagen	1
Datum	7 november 2023

Geachte leden van de gemeenteraad,

Bijgevoegd ontvangt u ter informatie het beleidsplan Invoering verantwoorde data-ethiek. In verband hiermee bent u in december 2022 geconsulteerd over de gewenste data-ethische waarden en over de uitgangspunten voor het instellen van een data-ethische commissie. De uitkomst van die consultatie is verwerkt in dit beleidsplan.

Aanleiding

Wij zetten in toenemende mate data en technologie in, zoals bij de armoede aanpak en tal van andere opgaven en projecten. De technische mogelijkheden gaan snel en wetgeving sluit niet altijd aan bij die snelheid en complexiteit. Het is van belang dat we verantwoord omgaan met deze mogelijkheden en dat we oog hebben voor eventuele risico's of neveneffecten die bij de inzet van data en technologie kunnen ontstaan. Daarom wordt er bijvoorbeeld gebruik gemaakt van Data en Ethische Privacy Impact Analyses (DEPIA's). Het vastgestelde beleidsplan gaat verder en beschrijft nu de gewenste uitvoering van verantwoorde data-ethiek in de hele gemeentelijke organisatie.

Waardengedreven

De invoering van verantwoorde data-ethiek begint bij het bepalen van de publieke waarden die daarin voor ons leidend zijn. U heeft met ons gekozen voor de volgende waarden: rechtvaardigheid, menselijkheid, autonomie, privacy, veiligheid, controle op techniek, duurzaamheid en mienskip. In het beleidsplan zijn deze op data en technologie van toepassing zijnde publieke waarden verder uitwerkt.

Als het gaat om de toepassing ervan, biedt het volgende voorbeeld verduidelijking. Als goedbedoelde maatregelen in het tegengaan van fraude prioriteit hebben (zoals bij de toeslagenaffaire), maar je beseft dat het ook ongewenste gevolgen heeft, zoals ongelijke behandeling of discriminatie, dan volgt een data-ethische afweging: De publieke waarden zijn in het vervolg onze leidraad. Meestal betekent het handelen in strijd met die waarden, dat de belangen van individuen geschaad worden. Met elkaar moeten we steeds bepalen welke waarden en belangen prioriteit hebben en hoe we de risico's beperken. Verantwoorde data-ethiek omvat maatregelen die het risico op schade beperken en bijvoorbeeld tot transparantie leiden. Uiteindelijk is de data-ethische reflectie een vast onderdeel van ieder (data)project.

Systematiek van *checks* en *balances*

Met het beleid beogen we dat onze gemeentelijke dataverwerking voorafgegaan wordt door bewuste keuzes op basis van juridische, praktische én data-ethische overwegingen. Naast een heldere koppeling met een concreet maatschappelijk doel, staat verantwoording centraal. Daarbij maken we gebruik van een ingebouwd systeem van *checks* en *balances*, dat ook tijdens en na uitvoering van een project aan de orde is. Het is zeker niet de bedoeling dat zo'n ingebouwd systeem vertragend werkt op het resultaat van het beoogde handelen, wel zorgvuldig en risicobeperkend. Binnen dat systeem is ruimte om te reflecteren en te leren van fouten.

Data-ethische commissie

In het beleid zijn de uitgangspunten voor een data-ethische commissie opgenomen. U stond positief tegenover de opzet van een data-ethische commissie in regioverband. Hierover zijn verkennende gesprekken gevoerd met DataFryslân. Daaruit is gebleken dat het mogelijk is om van daaruit een data-ethische commissie te formeren. Deze wordt dan voor alle leden ingezet. Naar verwachting kan de beoogde data-ethische commissie nog voor het einde van dit jaar van start gaan. De adviezen van de data-ethische commissie worden vervolgens gepubliceerd op de website. In de jaarrekening zal in de paragraaf rondom bedrijfsvoering de besproken cases, de daaropvolgende reflecties en wat daar vervolgens mee is gedaan, worden opgenomen.

Evaluatie

Het beleid, waaronder de werking van het waardenkader en de data-ethische commissie, worden periodiek geëvalueerd. In de Algemene Verordening Gegevensbescherming wordt gesproken van een periodieke controle op ingezette instrumenten, waarbij een periode van 3 jaar gangbaar is. Wij hebben het voornemen om de inzet van data-ethiek op termijn ook één keer per 3 jaar te evalueren. De eerste evaluaties worden echter na 1 en 2 jaar uitgevoerd. Omdat er het eerste jaar nog sprake is van oefenen met en leren over data-ethiek, vinden wij het belangrijk om tijdig te evalueren.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*